

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง
อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย : นางสาวพวงสุวรรณ พันธุ์มะม่วง

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพานทอง
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ทำการวิจัย : พ.ศ. 2549–พ.ศ. 2551

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ระบบเดิมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และเพื่อทดลองและประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี พื้นที่วิจัย ได้แก่ พื้นที่ตำบลเกาะลอย ตำบลโคกจี่หนอน ตำบลบางนาง ตำบลบางหัก และตำบลหน้าพระคู่ อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ สมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ผู้นำชุมชน นักวิชาการ เครือข่าย และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า จากการวิเคราะห์ระบบเดิมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546–พ.ศ. 2548 พบว่า ได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย เพื่อจัดการศึกษาให้ตรงกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง แต่ยังมีจุดที่ต้องพัฒนา คือ ต้องจัดให้มีระบบบริหารจัดการอย่างครบวงจร การวางแผน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จัดทำสรุปผล รายงานผลอย่างเป็นระบบ บันทึกปัญหาในการบริหารจัดการและการดำเนินงาน รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อการวางแผนในอนาคต และลดภาวะความเสี่ยงในการประกอบอาชีพให้น้อยลง อีกทั้งยังไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบพานทอง โมเดล (PANTONG Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวปฏิบัติ ทางด้านการบริหาร และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ซึ่งได้ปรับประยุกต์ให้เข้ากับสภาพปัญหา ความต้องการ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง และสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสามารถแก้ปัญหา และเสริมในจุดที่ต้องพัฒนา ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง รวมทั้งชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

ผลจากการทดลองและประเมินผลการทดลองใช้ PANTONG Model ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง พบว่า สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ได้อย่างเต็มรูปแบบ และเป็นระบบ ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง มีความพึงพอใจในระดับมาก มีการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มีการระดมสมาชิกเพิ่ม เพื่อให้มีศักยภาพในการประกอบ อาชีพ ด้านการเชื่อมโยงเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดการแข่งขัน มีการตกลงราคาซื้อขายกุ้งและปลาเพื่อ การส่งออก กำหนดเงื่อนไขเพื่อการส่งออก ทำให้ผลผลิตของกลุ่มมีตลาดเพื่อการส่งออก ด้านการ ประกอบอาชีพที่ยั่งยืน พบว่ากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก มีความ ยั่งยืนและมีพัฒนาการจากการประกอบอาชีพที่ดีขึ้นตามลำดับ มีกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนา อาชีพที่ยั่งยืน และด้านการแสดงผลงานต่อสาธารณชน เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาศึกษา ศึกษานวัตกรรม และผลผลิตของกลุ่ม ประธานกลุ่ม คือนายพรชัย บัวประดิษฐ์ ได้รับเชิญเป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นการแสดงผลงาน ต่อสาธารณชน รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ผลผลิตของกลุ่มที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการ ของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

ABSTRACT

Title: The Development of Educational Model for the Vocational Improvement of the Shrimp Farmers of Chon buri's Phan thong District

The research on the Development of Educational Model of the Vocational Improvement for the Shrimp Farmers of Chon Buri's Phan thong District is a participatory action research. It aims at analyzing and evaluating the original educational management of vocational development model for the shrimp farmers of Phan thong district in Chon buri province. The areas covered by the research were Tambon (sub-district) Ko Loi, Tambon Khok Khi Non, Tambon Bang Nang, Tambon Bang Hak, and Tambon Na Pradu of Chon buri province. The population used as sample groups included the members of Bang Hak Shrimp Farming Club, community leaders, academics, networks, and concerned officials while a specific sample group was chosen from the members of Bang Hak Shrimp Farming Club. Percentage, arithmetic mean, and standard deviation were the data used for the analysis.

The research findings, based on the analysis of the original educational system of vocational development for the shrimp farmers of Chon Buri's Phan thong district during 2003-2005, showed that there was cooperation among concerned agencies to provide the education that address the problems and met with the needs of the shrimp farmers. But still there was room for improvement in the area of comprehensive management system, short- and long-term planning, production of systematic summary and progress reports, documentation of management and operation problems, as well as performance evaluation for future planning and reduction of occupational risks. Also no systematic education was available. The researcher, therefore, worked out the Phan thong Model based on the studies of theories, principles and practices of vocational development management. Such knowledge was adapted to suit the problems, needs, and changing situations of the shrimp farmers so that the Model could tackle the problems, strengthen the weaknesses, and provide the shrimp farmers in general and Bang Hak Shrimp Farming Club in particular with a systematic management.

According to the results and evaluation of the experimental use of the Phan thong Model as a tool of providing vocational development for the shrimp farmers, it was found that the Model was systematic enough to be used entirely and highly satisfactory to the shrimp farmers.

The philosophy of sufficiency economy was also promoted whereas more members of the Club were sought to increase the occupational capacity of the group. In terms of integration into competitive market economy, purchasing prices of shrimp and fish and export conditions were set so that the group's products could enter the export market. It was further found that the livelihood of the members of Bang Hak Shrimp Farming Club had gradually improved in a sustainable manner and associated activities that would support occupational sustainability were organized. In addition, the Club had a chance to publicly promote their activities and products and enlarge their learning and experiences when farmer's groups from other provinces and overseas made study trips to the Club's operating areas. Mr Pornchai Buapradit, chairperson of the Club, has been invited as speaker to share his knowledge and experiences with farmers' groups in other provinces throughout the country. Such was also a chance for the Club to disseminate its quality products and successful management system to the public.